

Бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўлганлиги даражаси ҳамда рақобат муҳити тўғрисида МАЪЛУМОТ

Рақобат қўмитаси томонидан ТИФ ТН коди 381400 остидаги **бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар** (*растворители и разбавители*) товар бозоридаги рақобат муҳитини таҳлил қилиш ҳамда ички бозорнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражасини аниқлаш бўйича ўрганилди.

Ўрганиш Миллий статистика қўмитасининг 2023 йил учун саноат маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳажмлари маълумотлар базаси ҳамда Божхона қўмитасининг импорт ва экспорт маълумотларига асосан ўтказилди.

I. Бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар маҳсулотининг импорт ва экспорт ҳолати.

2023 йилда **365 та** корхона томонидан **33 та** давлатдан қиймати **15,7 млн АҚШ доллари**га тенг бўлган **17 минг тн** бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар маҳсулоти **импорт** қилинган. Импорт қилинган маҳсулотларнинг **80 фоизи** – Россия, **9 фоизи** – Туркия, **11 фоизи** эса бошқа **31 та** давлатлар ҳиссасига тўғри келади.

Импортнинг концентрация даражаси ўрганилганда **энг йирик 5 та** импорт қилувчи корхона ҳиссасига жами импортнинг **41 фоизи** тўғри келган. Шунингдек, импорт асосида олиб келинган бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар маҳсулотининг **ўртача нархи 1 тн** учун **924 долларга** тўғри келган.

2023 йилда **22 та** корхона томонидан **5 та** мамлакатга қиймати **567 минг АҚШ доллари**га тенг бўлган **988 тн** бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар маҳсулоти **экспорт** қилинган. Экспорт қилинган маҳсулотларнинг асосий қисми Тожикистон (99 фоиз) ҳиссасига тўғри келиб, ўртача нархи **1 тн** учун **574 доллар**ни ташкил этган.

II. Ички бозордаги рақобат ҳолати.

Таҳлиллар доирасида бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар маҳсулотини ишлаб чиқариш бозоридаги рақобат ҳолати халқаро тан олинган **ННИ (Херфиндал-Хиршман индекси)** орқали баҳоланди.

Миллий статистика қўмитасининг расмий маълумотларига кўра, 2023 йилда **30 та** хўжалик юритувчи субъектлар томонидан бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар маҳсулоти ишлаб чиқарилган.

Хўжалик юритувчи субъектлар сони ва ишлаб чиқариш ҳажмлари маълумотлари асосида **ННИ** ҳисобланганда, индекс натижаси **1 495 пункт**га тенг

бўлганлиги ва ушбу товар бозорида **рақобат муҳити ривожланганлиги** аниқланди.

*Маълумот учун: ННІ (Херфиндал-Хиришман индекси) бозордаги рақобат муҳитини баҳолаш ва концентрация даражасини аниқлаш учун фойдаланилади. Унга кўра, ННІ кўрсаткич 0 дан 1500 пунктгача бўлганда **рақобат муҳити ривожланган**, 1500 дан 2500 пунктгача бўлганда **рақобат муҳити етарлича ривожланмаган**, 2500 дан 10 000 пунктгача бўлганда бозор **юқори даражада монополлашган** ҳисобланади.*

Шунингдек, ички бозорда бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар ишлаб чиқариш бозорининг **CR 3** кўрсаткичи **56 фоизга** тенг бўлган.

***CR 3** кўрсаткичи - бозордаги энг йирик **3 та** корхонанинг бозор улушлари йиғиндисига тенг.*

III. Ички бозорнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўлганлиги даражаси.

Миллий статистика қўмитаси ва Божхона қўмитасининг 2023 йил бўйича расмий статистика маълумотларига асосан ички бозорда ТИФ ТН коди 381400 остидаги бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композицияларнинг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражаси аниқланди.

Маълумот учун, мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлиги даражасини аниқлаш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 20 декабрдаги 303-сонли қарорида белгиланган тартибда ҳисобланди.

2023 йил давомида мамлакатимизда қиймати 62,6 млрд сўмлик **5 минг тн** бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар маҳсулоти ишлаб чиқарилган.

Мазкур маълумотлар асосида бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар маҳсулотининг мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар билан тўйинганлик даражаси 2023 йилда **23,9 фоизни** ташкил этганлиги аниқланди.

Маълумот учун, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2010 йил 20 декабрдаги 303-сонли қарорига асосан товар бозори ҳажмида мамлакатимизда ишлаб чиқарилган товарлар улуши 80 фоиздан кўп бўлганда бозор товар билан тўйинган ҳисобланади ва мазкур улуш ушбу кўрсаткичдан кам бўлганда товар билан тўйинмаган ҳисобланади.

Шунингдек, республикада ишлаб чиқарилган бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар маҳсулотининг **ўртача нархи 1 тн** учун ўртача **12,4 млн сўмга** (2023 йил ҳолатига 1 063 АҚШ долл.) тўғри келган.

IV. Хулоса.

ТИФ ТН коди 381400 остидаги бўёқ ёки лакларни олиб ташлаш учун тайёр композициялар (*растворители и разбавители*) бозорининг тўйинганлик даражаси **23,9 фоиз**ни ташкил этиши ҳамда ички бозорда мазкур маҳсулотга бўлган талабнинг юқорилиги сабабли, ушбу маҳсулотларни ишлаб чиқариш бўйича **мавжуд қувватларни кенгайтириш ва янги лойиҳаларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ** ҳисобланади.

